

NÁRODNÍ KONVENT O EU

Přímo řízené programy a další nástroje v novém víceletém finančním rámci jako příležitost pro české zájmy

Vladimír Bartovic, Vít Havelka, Zuzana Kasáková

Úvod

Debata o nastavení pravidel víceletého finančního rámce (VFR) pro období 2021–2027 probíhá již osmnáct měsíců a původně měla být ukončena na prosincovém zasedání Evropské rady tohoto roku. Již nyní je však jasné, že se členské země nebudou schopny na nových pravidlech shodnout a jednání tak budou dále pokračovat v roce 2020. I nadále panují velké rozdíly zejména v otázce způsobu financování aktivit. Čistí plátcí podporují snížení alokace na kohezní a společnou zemědělskou politiku (SZP) v rámci tzv. národních obálek ve prospěch zvýšení alokace na nové priority včetně komunitárních programů a nových finančních nástrojů, zatímco země střední, východní a jižní Evropy jsou prosazují zachování dostatečné výše prostředků na kohezi a SZP.

Přestože dohody dosud nebylo dosaženo, je zřejmé, že ke snížení prostředků na kohezní politiku a SZP dojde. Z hlediska České republiky snížení alokace na tyto politiky je umocněno i ekonomickým výkonem jejích regionů, kdy většina českých regionů na úrovni NUTS II bohatne a přestává spadat do kategorie zaostalých regionů. Obě politiky představovaly zásadní objem prostředků,

které Česká republika získala prostřednictvím národní obálky. I přes její očekávané výrazné snížení v nadcházejícím finančním rámci stále platí, že ČR zůstane čistým příjemcem z evropského rozpočtu. Pokud bude současné tempo ekonomické konvergence pokračovat, je pravděpodobné, že ve VFR po roce 2027 bude již pozice ČR vyrovnaná, či spadne do kategorie čistých plátců. S tím bude také spojeno další omezení finančních prostředků určených výhradně České republice.

Je zřejmé, že Česká republika bude mnohem více nucena využívat přímo řízené programy a nové finanční nástroje, pokud bude chtít získat peníze z evropských zdrojů. Změna nastavení VFR po roce 2020+ představuje pro ČR velkou výzvu, neboť ve srovnání s ostatními zeměmi si až na výjimky nevedla v této oblasti příliš dobře. Česká republika by se tak měla zaměřit na postupy, jakým způsobem podpořit české aktéry v čerpání prostředků v rámci přímo řízených programů a ve větším využívání dalších nástrojů v nadcházejícím finančním rámci.

S ohledem na kontext současné debaty by se diskuze v rámci kulatého stolu Národního konventu o EU na téma přímo řízených programů a dalších nástrojů v novém finančním rámci měla zaměřit na následující otázky:

1) Jaké přímo řízené programy a další nástroje jsou z hlediska českých zájmů klíčové?

Evropská unie nabízí celou řadu přímo řízených programů a dalších nástrojů, jež mohou členské státy, resp. nejruznější aktéři v dané zemi, využívat. Mnohdy je vyžadována i spolupráce mezi aktéry z jednotlivých členských zemí EU. Tato otázka se zaměřuje na specifikaci klíčových programů a dalších nástrojů z hlediska zájmů a priorit České republiky.

2) Jakým způsobem by měla Česká republika postupovat pro zajištění efektivního využívání přímo řízených programů a finančních nástrojů?

Centrálně řízené programy a finanční nástroje představují jiný nástroj čerpání než národní alokace, které jsou většinou v podobě grantů. Schopnost více využívat přímo řízené programy bude klíčová pro naši schopnost profitovat ze společného rozpočtu EU. Jakým způsobem by měla Česká republika podnítit české aktéry k využívání přímo řízených programů a finančních nástrojů? V kontextu rozšiřujících se finančních nástrojů je rovněž žádoucí diskutovat o roli Českomoravské záruční a rozvojové banky a vznikajícího Národního rozvojového fondu, příp. investic ze soukromého sektoru (komerčních bank). Důležité je také debatovat, jakým způsobem by Česká republika měla v rámci posilování své konkurenceschopnosti prosazovat své zájmy aktivitami v oblasti využívání nových/moderních zdrojů financování z EU.

3) Jakým způsobem by mělo být zajištěno sdílení příkladů dobré praxe za účelem efektivního čerpání alokace z přímo řízených programů?

Tato otázka směřuje k návrhu vytvoření určité platformy, která by spojovala potenciální zájemce o podporu a úspěšné žadatele s poskytovateli podpory na národní i evropské úrovni, kteří mají jednotlivé programy ve své gesci. Je vhodné diskutovat, jak by tato platforma umožnila sdílet příklady dobré praxe a poskytovat praktické informace o možnostech čerpání a podávání žádostí. Vítaná je také diskuze nad dalšími možnostmi sdílení příkladů dobré praxe, např. přes pracovní skupiny na straně poskytovatelů

podle věcných témat, nebo v podobě kulatých stolů mezi poskytovateli a potenciálními žadateli.

Jaké přímo řízené programy a další nástroje jsou z hlediska českých zájmů klíčové?

Pro Českou republiku je důležité prosazovat dokončení liberalizace vnitřního trhu Unie včetně jeho digitální a energetické dimenze, zachovat konkurenceschopnou ekonomiku založenou na znalostech a inovacích a podporovat hospodářský růst nejméně rozvinutých regionů. Jestliže Česká republika bude chtít i nadále využívat unijní prostředky na podporu svých cílů a priorit, bude nucena v mnohem větší míře reflektovat změny ve způsobu financování aktivit podporovaných z unijních zdrojů. Z tohoto důvodu je vhodné se zamýšlet nad tím, které centrálně řízené programy a další nástroje mohou nahradit či představovat vhodný doplňující nástroj k nástrojům kohezní či společné zemědělské politiky, jichž mohou potenciální čeští příjemci finanční podpory využít.

Pro nadcházející nové sedmileté finanční období je navrhována celá řada komunitárních programů. S ohledem na výše zmíněné české priority je možné diskutovat zejména o možnosti využití Programu pro jednotný trh, Programu na podporu reforem, Programu InvestEU, programu Digitální Evropa, Horizon Europe, Nástroje pro propojení Evropy (CEF), programu Erasmus+ či programu LIFE. Jednotlivé programy a nástroje jsou navzájem více či méně propojeny nebo se doplňují.

Program pro jednotný trh je určen především malým a středním podnikům k posílení jejich konkurenceschopnosti na jednotném trhu, ale také na zajištění účinné vymahatelnosti pravidel hospodářské soutěže v digitální ekonomice, či ochranu postavení spotřebitelů a efektivní prosazování standardů. Celkem je na tento program Komisí navržená alokace ve výši 4 miliard eur. Implementace programu by měla probíhat

prostřednictvím zadávání veřejných zakázek a grantů.¹ S tímto programem je úzce spojen i **Program InvestEU**, v jehož rámci by měly být vyčleněny 2 miliardy eur pro zajištění hospodářského růstu malých a středních podniků a jejich konkurenceschopnosti na jednotném trhu. Obecně je tento program určen nejen na hospodářský růst a podporu inovací, ale rovněž i na tvorbu pracovních míst v zemích EU. Podpora v rámci tohoto programu by měla být poskytována prostřednictvím úvěrů a záruk. Z rozpočtu EU by měly být prostředky ve výši 15,2 miliardy eur alokovány ve fondu InvestEU, přičemž v podobě záruky by mělo být z unijního rozpočtu k dispozici 38 miliard eur. Podle odhadů Komise by tyto prostředky měly podpořit nejen soukromé, ale i veřejné investice ve výši 650 miliard eur během sedmi let.²

S ohledem na akcentaci digitální ekonomiky v české evropské politice je důležité zmínit i program **Digitální Evropa** s navrženým rozpočtem ve výši 9,2 miliardy eur na pět klíčových oblastí. Jedná se o superpočítače, kybernetickou bezpečnost, umělou inteligenci, pokročilé digitální dovednosti a zajištění co nejširšího využití digitálních technologií nejen v ekonomice, ale i ve společnosti. Podporovány by měly být aktivity typu digitálních veřejných služeb a jejich bezproblémového přístupu k nim, podpora malých a středních podniků, vědců a studentů. Tento program budou doplňovat aktivity i řady ostatních centrálně řízených programů podporujících aktivity zaměřující se na digitální oblast. Zmínit lze například Nástroj pro propojení Evropy či Horizont Evropa.³

Nejen investice do digitální infrastruktury, ale i investice do transevropských dopravních sítí (TEN-T) a do transevropské energetické infrastruktury by měly být podporovány v rámci **Nástroje pro propojení Evropy**. Pro nadcházející finanční období je na tento nástroj navrženo přes 42 miliardy eur, přičemž přes 30 miliard eur

je určeno na dopravní infrastrukturu. Ve srovnání s alokací na období 2014–2020 se jedná o téměř 50 % nárůst finanční podpory (v běžných cenách), přičemž je akcentován zejména environmentální rozměr dopravy s cílem urychlení dekarbonizace a digitalizace ekonomiky Unie. Z hlediska typologie finančních nástrojů by měl program i v novém VFR využívat záruk a půjček i kapitálových nástrojů.⁴

Důležitým programem z hlediska inovací a posilování konkurenceschopnosti je **Horizont Evropa**, který je založen na třech pilířích. První představuje excelentní věda s cílem nabízet vědecká stipendia a podporovat mobilitu výzkumných pracovníků včetně výzkumné infrastruktury. Druhý pilíř se zaměřuje na globální výzvy a konkurenceschopnost průmyslu s cílem podporovat výzkum reagující na společenské výzvy včetně výzkumu v oblasti obrany a posilovat technologické a průmyslové kapacity v nejrůznějších oblastech. Právě propojení s tématy klíčovými pro společnost vedlo k vymezení pěti misí, které by měly být realizovány v rámci tohoto pilíře. Jedná se o přizpůsobování změně klimatu včetně sociální transformace; rakovinu; zdravou půdu a potraviny; inteligentní města neutrální z hlediska klimatu a zdravé oceány, moře a pobřežní a vnitrozemské vody. Poslední pilíř je věnován inovacím, v jejichž rámci by mělo být podporováno praktické uplatnění výsledků výzkumu. Celkem je na tento program navrženo 100 miliard eur, přičemž více jak polovina prostředků by měla směřovat do druhého pilíře. Jedná se o klíčový program jak z hlediska zaměření, tak i z pohledu objemu prostředků. Program navazuje na program Horizont 2020, který byl poprvé vytvořen pro současné finanční období 2014–2020. Program by měl i nadále využívat finanční nástroje typu grantů,

¹ Evropská komise, *Program pro jednotný trh*, https://ec.europa.eu/commission/publications/single-market-programme-legal-texts-and-factsheets_cs (staženo 4. 11. 2019).

² Evropská komise, *Program InvestEU*, https://ec.europa.eu/commission/publications/investeu-programme_cs (staženo 4. 11. 2019).

³ Evropská komise, *EU budget: Commission proposes €9.2 billion investment in first ever digital programme*,

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_4043 (staženo 4. 11. 2019).

⁴ Evropská komise, *Connecting Europe Facility, Digital Europe and space programmes - legal texts and factsheets*, https://ec.europa.eu/commission/publications/connecting-europe-facility-digital-europe-and-space-programmes_en (staženo 4. 11. 2019).

půjček a záruk, jakož i equity s možností rizikového financování.⁵

Z hlediska prohlubování znalostní ekonomiky sehraává významnou roli i program **Erasmus+**, jenž na evropské úrovni funguje několik desítek let. představuje pro Českou republiku relativně úspěšný program, v jehož úrovni čerpání se ČR řadí do první poloviny členských zemí EU. Svou roli sehraává i skutečnost, že Česká republika má garantovaný podíl prostřednictvím národní obálky. Program přispívá ke zvyšování kompetencí jednotlivců a konkurenceschopnosti českého vzdělávacího systému, což se následně odráží i ve výzkumné činnosti. V nové finanční perspektivě se program zaměřuje na tři hlavní oblasti podpory. První se soustředí na vzdělávání a odbornou přípravu, která zahrnuje aktivity od mobility akademických pracovníků, studentů vysokých škol, žáků až po podporu spolupráce a vzdělávacích aktivit a výzkumu v rámci programu Jean Monnet. Druhá oblast podporuje aktivity zaměřené na mládež a třetí pak na sport. V nadcházejícím VFR se objem prostředků na tento program zdvojnásobil a dosahuje výše 30 miliard eur. Navíc se diskutuje o možném dalším navýšení prostředků.⁶

Program **LIFE** je zaměřen na dvě hlavní oblasti – životní prostředí a problematiku klimatu. Za účelem dosažení cíle čisté energie je zvýšená pozornost věnována podpoře energetické účinnosti a obnovitelným zdrojům energie zejména v regionech a sektorech, které v této oblasti zaostávají. Je na něj vyčleněno přes 5 miliard eur. Doplňují aktivity podporované například v rámci programů Horizont Evropa či CEF.⁷

Z hlediska hospodářské politiky je důležité zmínit i **Program na podporu reforem hospodářské politiky**, na jehož aktivity je navrženo 25 miliard eur. Podporovány

by měly být aktivity na podporu reforem souvisejících s evropským semestrem a technická pomoc zemím. I když zatím není struktura tohoto programu zcela jasně vymezena, je důležité s ohledem na celkovou výši alokace tohoto programu diskutovat o konkrétních oblastech, v nichž by mohla Česká republika finančních prostředků využít.⁸

Jakým způsobem by měla Česká republika postupovat pro zajištění efektivního využívání přímo řízených programů a finančních nástrojů?

Jak je z výše uvedeného patrné, většina centrálně řízených programů bude poskytovat finanční podporu prostřednictvím nových finančních nástrojů. Zejména formou záruk, kapitálové equity či půjček. V programech, které fungují i v současném finančním rámci, tak Evropská unie navazuje na stávající praxi. Česká republika se řadí mezi země, které nejsou příliš schopny úspěšně čerpat finanční prostředky v řadě centrálně řízených programů. Praxi nedostatečného čerpání umocňují právě použité nástroje. Čeští aktéři těchto nástrojů příliš nevyužívají, ani o ně nemají zájem a spoléhají se spíše na peníze vyhrazené pouze České republice formou národní obálky.

Podrobněji je možné se věnovat programu Horizont 2020. Tento program klade důraz na vysokou kvalitu vědeckého výzkumu, oblast, která dlouhodobě zůstává v České republice ze strany národního rozpočtu podfinancována ve srovnání se starými členskými státy (EU-15). Tato skutečnost se odráží v kvalitě české vědy, která zatím v obecné rovině nedosahuje takové úrovně jako v případě zahraničních vědců, což se projevuje i v míře spolupráce

⁵ Evropská komise, *Horizon Europe - the next research and innovation framework programme*, https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme_en (staženo 8. 11. 2019).

⁶ Evropská komise, *Commission adopts proposal for the next Erasmus programme 2021-2027*, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/news/commission-adopts-proposal-next-erasmus-programme-2021-2027_en (staženo 8. 11. 2019).

⁷ Evropská komise, *EU budget for 2021-2027: Commission welcomes the provisional agreement on funding for the environment and climate action*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_1434 (staženo 8. 11. 2019).

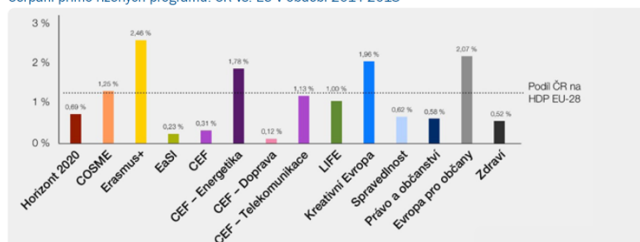
⁸ Evropská komise, *Program na podporu reforem k posílení evropské hospodářské a měnové unie*, https://ec.europa.eu/czech-republic/news/180531_posileni_hospodarske_a_menov_e_unie_cs (staženo 8. 11. 2019).

se špičkovými pracovišti v Unii. Tato situace se následně promítá i v nedostatečné kvalitě předložených projektů v roli koordinátora. České instituce nemají dostatek zkušeností s tak velkými projekty z hlediska jejich vhodného nastavení i administrativního řízení, kdy velmi často neznalost a komplikovanost unijních pravidel pro implementaci projektu potenciální žadatele odradí a přispívá k nízkému zájmu o čerpání prostředků v rámci tohoto programu. Naopak země EU-15 jsou dlouhodoběji zapojeny do obdobné formy spolupráce a disponují relevantními zkušenostmi. Projevuje se zde velká náročnost přípravy projektu co do míry detailu a zapojení relevantních partnerů.⁹

Příkladem relativně úspěšného čerpání je program Erasmus+, do kterého je Česká republika zapojena od devadesátých let 20. století, a měla tak dostatečně dlouhou dobu na adaptaci a dokázala využít prostředky garantované České republice prostřednictvím národní obálky.

Z hlediska procentuálního vyjádření lze konstatovat, že kromě programu Erasmus+ ČR čerpá z přímo řízených programů EU pouze 0,8 %, i když její podíl na HDP EU je 1,2 %. Alarmující je i fakt, že i když přímo řízené programy EU představují cca 20 % výdajů rozpočtu EU, v ČR tvoří pouze 3 % příjmů z rozpočtu EU.¹⁰

Čerpání přímo řízených programů: ČR vs. EU v období 2014-2018

Zdroj: Evropská komise

Graf převzat z viz poznámka pod čarou.¹¹

Problém s čerpáním přímo řízených programů nastává zejména v oblastech, které jsou v současnosti poměrně dobře pokryty kohezní politikou anebo prostřednictvím národní podpory. Žadatele odrazuje mnohem větší konkurence i málo informací, které mají o přímo řízených programech k dispozici. České subjekty také obtížně čerpají programy, které jsou administrativně velice složité a náročné na přípravu, a ony nemají dostatečnou kapacitu anebo si nemohou dovolit investovat dostatek lidského kapitálu na jejich přípravu. Tato praxe však bude v budoucnu čím dál méně únosná. Nastávající rozpočtové období EU by tedy mělo být vnímáno jako rozloučení se se současným modelem financování a zaměření se ve větší míře na přímo řízené projekty. Náraz způsobený snižujícími se alokacemi tak může být výrazně menší než v okamžiku, kdyby se ČR na post-kohezní období nepřipravovala.

Analýza¹² zpracovaná pro potřeby ministerstva pro místní rozvoj odborníky z European Policies Research Centre School of Government & Public Policy University of Strathclyde navrhla následující doporučení ke zlepšení zapojení českých subjektů do přímo řízených programů EU:

1. Zajistit, aby se hlavní zainteresované subjekty na vysoké úrovni zavázaly k jednotnému, dlouhodobému, strategickému přístupu ke zvýšení účasti ČR v unijních programech, včetně kroků pro posílení spolupráce mezi všemi programy.
2. Přidělit vhodné správní struktury (nové nebo stávající) odpovědnost za koordinaci institucí/úřadů zodpovědných za příslušné unijní a národní programy.

⁹ Evropská komise, *Horizon 2020 in full swing*, European Parliament (2018): *Overcoming innovation gaps in the EU-13 Member States. Study IP/G/STOA/FWC/2013-001/LOT 8/C4*, European Parliamentary Research Service, March 2017, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/614537/EPRS_STU\(2018\)614537_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/614537/EPRS_STU(2018)614537_EN.pdf) (staženo 8. 11. 2019).

¹⁰ Pavlína Žáková, „Přímo řízené programy EU“ in *Měsíčník EU aktualit* 19, EU Office/ Knowledge Centre České spořitelny, říjen 2019, https://cz.products.erstegroup.com/Retail/cs/AnaluC3uBDzy_a_pr

[ognuC3uB3zy/VyhleduC3uA1vuC3uA1nuC3uAD_analuC3uBDz/Det ail_analuC3uBDzy/index.phtml?ID_ENTRY=143818](https://www.dotaceeu.cz/getattachment/82da67c4-8e09-4513-a574-3b1e04b5f02f/Analýza-koordinace-unijnich-programu-ve-vybranych-clenskych-statech-EU.pdf.aspx?lang=cs-CZ&ext=.pdf) (staženo 7. 11. 2019).

¹¹ Ibid.

¹² *Analysis of the coordination of EU funding programmes in selected EU Member States*, European Policies Research Centre, leden 2019, <https://www.dotaceeu.cz/getattachment/82da67c4-8e09-4513-a574-3b1e04b5f02f/Analýza-koordinace-unijnich-programu-ve-vybranych-clenskych-statech-EU.pdf.aspx?lang=cs-CZ&ext=.pdf> (staženo 7. 11. 2019).

3. Rozvíjet prostředí a komunikaci, a to jak mezi institucemi/orgány zodpovědnými za jednotlivé unijní programy, tak i v rámci veřejné správy, a i mezi veřejnou správou a dalšími klíčovými zainteresovanými subjekty.
4. Vypracovat plán pro lepší využití prostředků z přímo řízených programů, posilovat a budovat kapacity všech příslušných orgánů a zúčastněných stran v rámci unijních i národních programů.
5. Investovat do lidských zdrojů i jejich dovedností, zajistit vzdělávání zaměstnanců.
6. Úzce spolupracovat se všemi dotčenými subjekty v každé fázi, a to již při návrhu i realizaci programů, zejména při nastavování a vyhlášení výzev pro předkládání projektů; při rozhodování o kritériích pro výběr projektů; sběru dat, monitorování a evaluaci; propojování webových stránek aj.
7. Usilovat o zjednodušení a sladění předpisů, pravidel a pokynů napříč různými přímo řízenými programy EU.
8. Usilovat o olivnění předpisů a rámců na úrovni EU během fáze vyjednávání o období 2021–2027 tak, aby budoucí aktivity probíhaly v rovině vzájemné spolupráce všech zainteresovaných stran.¹³

Je důležité diskutovat, která z uvedených doporučení a jejich implementace jsou v současném a příštím období pro ČR relevantní a měla by být prioritní.

Další oblastí, která bude v příštím víceletém finančním rámci hrát mnohem větší roli, je otázka intenzivnějšího využívání návratných finančních nástrojů ve formě půjček, záruk anebo kapitálových forem financování. Tuto formu podpory je možné využívat už i v současnosti prostřednictvím

Evropské investiční banky a také jejího Evropského investičního fondu.

Také Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB) zprostředkovává českým subjektům finanční nástroje v podobě bezúročných úvěrů či prostřednictvím poskytování bezplatných záruk. V současnosti jsou však tyto nástroje určeny zejména malým a středním podnikům a chybí možnost použití finančních nástrojů pro velké infrastrukturní projekty. Zároveň je podpora omezena na úvěry a záruky a neumožňuje využití jiných forem kapitálového financování.

Inspirací pro Českou republiku v tomto ohledu může být rozhodnutí Slovenska již ve stávajícím finančním období alokovat část prostředků z různých operačních programů do státem vlastněné společnosti Slovak Investment Holding, jež se věnuje jak velkým infrastrukturním projektům (financování výstavby dálnice D4), ale také podpoře inovativních malých a středních podniků. Základem jeho fungování je vždy investování v partnerství s dalšími soukromými subjekty a využívání kapitálových vkladů. Výhodou těchto forem investování je, že prostředky, které jsou tímto způsobem investovány a vrátí se, zůstávají k dispozici pro opětovné využití na podporu podnikání.

V souvislosti s plánovaným vznikem Národního rozvojového fondu, který bude působit jako dceřiná společnost ČMZRB a měl by financovat investiční projekty v souladu se strategickými dokumenty, jakými jsou připravovaný Národní investiční plán nebo Inovační strategie ČR či strategie Digitální Česko, vyvstává také otázka jeho propojení s existujícími a plánovanými finančními nástroji financovanými z rozpočtu EU. Propojení prostředků investovaných fondem (jehož zdroje by měly poskytnout zejména banky, které se k tomu v memorandu uzavřeném letos s vládou ČR zavázaly), finančních nástrojů a dalších prostředků soukromých investorů má potenciál mobilizovat desítky miliard korun do infrastrukturních investic

¹³ Analýza unijních programů přináší doporučení pro ČR, <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Novinky/Analiza-unijnich-programu-prinasi-doporuceni-pro-CR> (staženo 7. 11. 2019).

navyšujících zásadním způsobem kapacitu české ekonomiky.

Jakým způsobem by mělo být zajištěno sdílení příkladů dobré praxe za účelem efektivního čerpání alokace z přímo řízených programů?

Pro Českou republiku je tedy klíčové, jakým způsobem zajistit efektivní čerpání prostředků z centrálně řízených programů. Je zřejmé, že důležitou roli v tomto procesu bude hrát státní správa.

V současné době mají jednotlivé programy na starosti různé instituce. LIFE tak spadá pod ministerstvo životního prostředí, Erasmus+ spravuje ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Horizont 2020 má na starosti Technologické centrum AV ČR. Doposud neexistuje jedna koordinační jednotka, která by činnost těchto institucí zastřešovala a podávala souvislé informace o možnostech čerpání podpory z jednotlivých programů. Za úvahu tedy stojí vytvoření jednoho koordinačního místa, které by zastřešilo činnost jednotlivých institucí, které mají na starosti podporu žadatelů v rámci přímo řízených programů. Jeho úkolem by bylo především monitorovat, zdali příslušné instituce poskytují správné a komplexní poradenství a případně navrhnout změny.

Zároveň v ČR chybí hlubší provázanost komunikačních sítí, které by spojily úředníky na ministerské úrovni mající dané programy v gesci, úředníky působící v institucích EU, úspěšné žadatele a potenciální zájemce o podporu v České republice. Sdílení informací doplněné o představení příkladů dobré praxe, v jejichž rámci by úspěšní žadatelé nejen v roli koordinátorů, ale i partnerů sdíleli s potenciálními zájemci své zkušenosti s přípravou a realizací projektů, zůstává v České republice spíše na okraji. V této souvislosti se nabízí otázka, zda by Česká republika měla následovat cestu některých členských zemí EU, které se rozhodly zvýšit zájem především v případě centrálně řízených programů u potenciálních žadatelů tím, že jim nabízejí finanční pobídky na podání projektu a jeho realizaci.

Dalším bodem k diskuzi je podpora seminářů a sdílení dobré praxe pro zájemce o finanční prostředky z přímo řízených programů. V současné době, i když žadatel přečte všechny dostupné informace a má kvalitní návrh, nemusí zvládnout administrativní část programu. Z tohoto hlediska by bylo velmi vhodné zavést pravidelné semináře/mentoring, který by umožnil českým uchazečům získat lepší vhled do problematiky výběrových řízení. Podobný systém opět funguje ve Velké Británii, přičemž se v praxi velmi osvědčil. Jinou formou setkání mohou být také pracovní skupiny rozdělené dle témat nebo kulaté stoly mezi poskytovateli a potenciálními žadatelí, kde by si jednotliví účastníci mohli navzájem vypomoci se zpracováváním žádostí.

Dále by bylo vhodné zvážit vhodnou propagaci přímo řízených programů. Díky současnému zaměření na prostředky z evropských strukturálních a investičních fondů rezignují často žadatelé na podporu z celoevropských programů. Stojí za zamyšlení, zdali by neměla česká státní správa více upozorňovat na výhody a možnosti čerpání z těchto programů, a především upozorňovat na fakt, že po roce 2027 může dojít k výraznému úbytku dostupných finančních prostředků. Čeští žadatelé by tak měli mít dostatek času na přípravu k přechodu do post-kohezního období.

Závěr

Centrálně řízené programy a s nimi spojené finanční nástroje představují pro aktéry v České republice velkou výzvu. Dosavadní ne příliš úspěšné čerpání prostředků v této oblasti potvrzuje zaostávání země za většinou zemí Evropské unie. Pokud Česká republika bude chtít i nadále získávat prostředky z evropského rozpočtu, bude nutné přijmout opatření, která povedou nejenom k většímu zájmu českých aktérů o využití finančních prostředků z těchto programů, ale také umět vhodně a efektivně využívat nové finanční nástroje.

S ohledem na předpokládané postavení České republiky ve vztahu k unijnímu rozpočtu po roce 2027 by měla ČR nadcházející programové období využít k této změně způsobu využívání finančních prostředků z EU v českém prostředí tak, aby se čeští aktéři naučili s novým nástroji

České vize pro Evropu, evropské vize pro Česko
Czech Visions for Europe, European Visions for the Czechs

pracovat a dokázali konkurovat ostatním subjektům z členských zemí EU.

Kulatý stůl na téma Přímé řízení programy a další nástroje v novém víceletém finančním rámci jako příležitost pro české zájmy v rámci Národního konventu o EU by měl umožnit zástupcům politických stran a hnutí, poslancům

Evropského parlamentu, poslancům a senátorům Parlamentu ČR, zástupcům státní správy, akademické obce, byznysu, nevládních organizací a sociálním partnerům výměnu názorů o zájmech a prioritách České republiky a pokusit se o formulování doporučení pro vládu, jak v této oblasti postupovat.

Zdroje:

Analysis of the coordination of EU funding programmes in selected EU Member States, European Policies Research Centre, leden 2019, <https://www.dotaceeu.cz/getattachment/82da67c4-8e09-4513-a574-3b1e04b5f02f/Analyza-koordinace-unijnich-programu-ve-vybranych-clenskych-statech-EU.pdf.aspx?lang=cs-CZ&ext=.pdf> (staženo 7. 11. 2019).

Analýza unijních programů přináší doporučení pro ČR, <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Novinky/Analyza-unijnich-programu-prinasi-doporuceni-pro-C> (staženo 7. 11. 2019).

Evropská komise, *Connecting Europe Facility, Digital Europe and space programmes - legal texts and factsheets*, https://ec.europa.eu/commission/publications/connecting-europe-facility-digital-europe-and-space-programmes_en (staženo 4. 11. 2019).

Evropská komise, *EU budget: Commission proposes €9.2 billion investment in first ever digital programme*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_4043 (staženo 4. 11. 2019).

Evropská komise, *EU budget for 2021-2027: Commission welcomes the provisional agreement on funding for the environment and climate action*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_1434 (staženo 8. 11. 2019).

Evropská komise, *Horizon 2020 in full swing*, European Parliament (2018): *Overcoming innovation gaps in the EU-13 Member States. Study IP/G/STOA/FWC/2013-001/LOT 8/C4*, European Parliamentary Research Service, March 2017, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/614537/EPRS_STU\(2018\)614537_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/614537/EPRS_STU(2018)614537_EN.pdf) (staženo 8. 11. 2019).

Evropská komise, *Horizon Europe - the next research and innovation framework programme*, https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme_en (staženo 8. 11. 2019).

Evropská komise, *Commission adopts proposal for the next Erasmus programme 2021-2027*, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/news/commission-adopts-proposal-next-erasmus-programme-2021-2027_en (staženo 8. 11. 2019).

Evropská komise, *Program InvestEU*, https://ec.europa.eu/commission/publications/investeu-programme_cs (staženo 4. 11. 2019).

Evropská komise, *Program na podporu reforem k posílení evropské hospodářské a měnové unie*, https://ec.europa.eu/czech-republic/news/180531_posileni_hospodarske_a_menove_unie_cs (staženo 8. 11. 2019).

Evropská komise, *Program pro jednotný trh*, https://ec.europa.eu/commission/publications/single-market-programme-legal-texts-and-factsheets_cs (staženo 4. 11. 2019).

Žáková Pavlína, „Přímo řízené programy EU“ in *Měsíčník EU aktualit* 19, EU Office/ Knowledge Centre České spořitelny, říjen 2019,

https://cz.products.erstegroup.com/Retail/cs/AnaluC3uBDzy_a_prognuC3uB3zy/VyhleduC3uA1vuC3uA1nuC3uAD_analuC3uBDz/Detail_analuC3uBDzy/index.phtml?ID_ENTRY=143818 (staženo 7. 11. 2019).

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Spolufinancováno v rámci
programu Evropské unie
„Evropa pro občany“